

La condició obrera

Els estudis apareguts fins ara sobre la condició obrera dels diferents països indiquen prou, quan els comparem, la distància que separa entre ells els homes que porten, tots, el mateix nom d'obrers. A més, pequen greument d'abstracció; car d'una professió a una altra, d'una ciutat a una altra, i fins d'un racó a un altre de la mateixa fàbrica, ¡que n'hi ha de diferències! Amb molta més raó d'un país a un altre. Tots els obrers treballen sotmesos a ordres, subjectes a un salari; amb tot, fora del nom, ¿tenen res en comú, un obrer japonès o indoxinès i un obrer suec o un de francès de després de juny del 1936? Dic de després de juny del 1936 perquè, als ombrívols anys que el precediren, la condició material i moral dels obrers francesos tendia cruelment a acostar-se a les pitjors formes d'assalariat.

L'examen d'aquestes diferències suggereix que, sens dubte, encara podrien anar més lluny. Els uns podrien anar més lluny en la misèria i l'esclavatge que no van els més desgraciats dels obrers, i uns altres més lluny en el benestar i la independència que no van els menys desgraciats, i continuar duent tots encara el nom d'obrers, d'assalariats. És a això que, de totes bandes, hauríem de parar més atenció. Els qui menystenen les reformes com una forma d'acció covarda i poc eficaç reflexionarien que val més canviar les coses que no pas els mots. Els altres, els qui odien les reformes com a utòpiques i perilloses, s'adonarien que creuen en fatalitats il·lusòries, i que les llàgrimes, l'esgotament i el desesper potser no són, per a l'ordre social, tan indispensables com s'imaginen.

És veritat, tanmateix, que hi ha, en les formes més elevades de la condició obrera, alguna cosa de singularment inestable; comporten poca seguretat. Entorn seu les onades de la misèria general actuen com la mar rosegant illots. Els països on els treballadors són miserables exerceixen, per la seva sola existència, atenuant els progressos, una pressió perpètua sobre els països de progrés social; i també sens dubte s'exerceix la pressió inversa, però en aparença molt més feblement, car la primera pressió té de mecanisme el joc dels intercanvis econòmics, i la segona el contagi social. Fora d'això, quan el progrés social pren la forma del capgirament revolucionari, continua passant exactament el mateix; o més aviat el poble de l'Estat revolucionari sembla des d'aquest punt de vista encara més vulnerable i més desarmat que qualsevol altre. Hi ha aquí un obstacle considerable, per al millorament de la sort dels treballadors. Molts, enganyats per esperances embriagadores, cometen l'error d'oblidar-ho. D'altres, moguts per esperances menys generoses, cometen l'error de confondre aquest obstacle amb els provinents de la naturalesa de les coses.

Aquest darrer error es manté per una certa confusió de llenguatge. Actualment, es parla sens parar de la producció. Per a consumir, cal primer produir, i per a produir, treballar. Heus ací el que, des de juny del 1936, se sent repetir pertot, des del *Temps* fins als òrgans de la C.G.T. i, entenguem-nos, és el que no se sent que ningú contesti, fora dels qui fan somniar en les formes modernes del mite del moviment perpetu. Efectivament, aquí hi ha, per al desenvolupament general del benestar i dels lleures, un obstacle provinent de la naturalesa de les coses. Però no és pas en si tan gran com ordinàriament imaginem. Car només cal produir el que es necessita consumir; afegim-hi encara l'útil i l'agradable, a condició que siguin vera utilitat i plaers purs. A dir veritat, a la justícia no li surt pas a compte l'espectacle de milers d'homes escarrassant-se per procurar a uns pocs privilegiats tot de gaudis exquisits; ara, ¿què se'n pot dir dels treballs que aclaparen una multitud de desgraciats sense procurar ni a grans ni a petits privilegiats cap

vera satisfacció? ¿I en quina mesura aquests treballs no tenen lloc en la nostra producció total, si en gosàvem fer el compte?

Tanmateix, uns tals treballs són també necessaris, d'una necessitat no pas provinent de la naturalesa de les coses, ans de les relacions humanes; inútils per a tothom, són necessaris a tot indret pel fet que ens hi lliurem pertot. La discriminació entre aquestes dues menes de necessitat, la vera i la falsa, no és pas sempre fàcil; però hi ha, per a ella, un criteri segur. Hi ha productes l'escassetat dels quals en un país és tant més greu com més s'estén també a la resta del globus; i n'hi ha d'altres l'escassetat dels quals presenta tants menys inconvenients com més general és. Podem així, a l'engròs, distingir dues classes de treballs.

Si la collita de blat, a causa d'una plaga, minvava a França fins a la meitat, els francesos haurien de posar tota l'esperança en una sobreabundància de blat al Canadà o en una altra banda; la seva dificultat fóra irremeiable si la collita s'havia reduït a la meitat a tot el món alhora. Contràriament, si el rendiment de les fàbriques d'armes franceses baixa un bon dia a la meitat, per a França no en resultarà pas cap mal si una tal baixada té lloc a totes les fàbriques d'armes del món. El blat d'una banda, la producció d'armes de l'altra, són exemples perfectes de l'oposició que es tracta d'il·lustrar. Però la major part dels productes participen, en graus diferents, de l'una i l'altra categoria. Serveixen d'una banda per a ser consumits i, d'una altra, per a la guerra o per a aquesta lluita anàloga a la guerra que en diem concurrència. Si poguéssim fer un esquema de la producció actual il·lustrant aquesta divisió, mesurariem exactament, al dia, quanta de suor i de llàgrimes afegim els homes a la maledicció original.

Agafem l'exemple de l'automòbil. A l'estat actual dels intercanvis, l'automòbil és un instrument de transport que no es podria suprimir sense greus desordres; però la quantitat d'autos que surten cada dia de les fàbriques sobrepassa de molt aquella per desota la qual es produirien els desordres. Tanmateix, una minva considerable del rendiment del treball en aquestes fàbriques tindria efectes desastrosos, car els autos anglesos, italians i americans, més abundosos i menys cars, envairien el mercat i provocarien fallida i atur. I això, perquè un automòbil no serveix pas només per a córrer per les carreteres, també és una arma en la guerra permanent que es fan entre elles la producció francesa i les dels altres països. Les barreres duaneres, massa que ho sabem, són mitjans de defensa poc eficaços i perillosos.

Imaginem-nos ara la setmana de trenta hores establerta a totes les fàbriques d'autos del món, així com una cadència de treball no tan ràpida. ¿Quines catàstrofes en resultarien? Cap infant no tindria pas més poca llet, cap família passaria més fred, i fins i tot, versemblantment, ni un patró de fàbrica d'automòbils tindria una vida menys folgada. Les ciutats foren menys sorolloses, les carreteres retrobarien de vegades el benifet del silenci. A dir veritat, en aquestes condicions, molta gent es trobarien privats del plaer de veure desfilar paisatges a la cadència de cent quilòmetres per hora; en contrapartida, milers i milers i milers d'obers podrien finalment respirar, gaudir del sol, moure's al ritme de la respiració, fer altres gestos que no els imposats per les ordres; tots aquests homes, que acabarien morint, coneixerien en vida, abans de morir, una cosa altra que la pressa vertiginosa i monòtona de les hores de treball, l'aclapament dels reposos massa breus, la misèria insondable dels dies d'atur i dels anys de vellesa. És veritat que els estadístics, en comptar els autos, trobarien que en la via del progrés hauríem reculat.

La rivalitat militar i econòmica és avui, i sembla que continuarà essent, un fet que només podem eliminar en la composició d'idil·lis; no es tracta pas de suprimir la concurrència, al país i amb molta més raó al món. El que apareix com a eminentment

desitjable fóra afegir, al joc de la concurrència, unes quantes regles. La resistència de la planxa a la retallada o a la topada és aproximadament la mateixa a totes les fàbriques de mecànica del món; si podem dir el mateix de la resistència obrera a l'opressió, no en desapareixeria pas cap, dels bons efectes de la concurrència, ¡i quantes de dificultats no s'esvairien!

En el moviment obrer, aquesta necessitat d'estendre a tot el món les conquestes obreres dels països socialment avançats ha passat, de fa molt, al rang de lloc comú. Després de la guerra, la lluita de tendències girava essencialment entorn de la qüestió de saber si calia provar d'assegurar aquesta extensió per mitjà de la revolució mundial o bé per mitjà de l'Organització Internacional del Treball. No sabem pas el que hauria donat de si la revolució mundial, però l'O.I.T., hem de reconèixer-ho, no se n'ha pas sortit brillantment.

A primer cop d'ull, podríem suposar que quan un país ha fet progressos socials que el comprometen en la lluita econòmica, totes les classes socials del país, ni que sigui per interès, han d'unir esforços per donar a les reformes acomplertes la més gran extensió possible defora les fronteres. No és pas així, però. Les publicacions més respectables de casa nostra, generalment considerades portantveus de l'alta burgesia, repeteixen fins a la sacietat que la reforma de les quaranta hores serà admirable si esdevé internacional, o ruïnosa si resta només francesa; això, però, si no l'erro, no ha pas impedit a uns quants dels nostres representants patronals a Ginebra de votar contra les quaranta hores.

Coses com aquestes no tindrien lloc si els homes només es moguessin per l'interès; però al costat de l'interès hi ha l'orgull. És dolç de tenir inferiors; és desagradable de veure com adquireixen drets, fins limitats, establint entre ells i els superiors, des de certs punts de vista, una certa igualtat. Fóra millor atorgar-los els mateixos avantatges, però a títol de favor; fóra millor, encara, sobretot, parlar d'acordar-los-els. Si finalment han adquirit drets, fóra preferible que la pressió econòmica estrangera els vingués a minar, encara que no sense danys, que no pas obtenir-ne l'extensió defora les fronteres. L'afany més apressant de molts dels homes situats més o menys dalt de l'escala social és de mantenir els inferiors "al seu lloc". No pas sense raó, al capdavall; perquè, si un cop deixaven "el seu lloc", ¿qui sap on arribarien?

L'internacionalisme obrer hauria de ser més eficaç; desgraciadament no l'erràriem gaire si el comparàvem a l'euga de Rotllan, que tenia totes les qualitats tret de la d'existir. Fins i tot la Internacional socialista d'abans de la guerra era sobretot una façana, i la guerra ho va ben mostrar. Encara amb més raó, a la Internacional sindical, tan cruelment mutilada avui pels Estats dictatorials, no hi ha hagut mai ni acció concertada ni fins contacte permanent entre els diferents moviments nacionals. Sens dubte, en els grans moments, l'entusiasme desborda les fronteres; ho hem pogut constatar aquest mes èpic de juny del 1936, i hem vist l'ocupació de les fàbriques no tan sols assajar-se a Bèlgica, ans encara traspasar l'oceà i trobar als Estats Units una extensió inesperada. També sens dubte, hem vist de vegades una gran lluita obrera parcialment alimentada amb subscripcions vingudes de l'estranger. Tot i això, no n'hi ha, d'estratègia concertada, els estats majors no uneixen les armes ni posen unitat en les reivindicacions; es constata sovint fins una ignorància sorprenent del que passa fora del territori nacional. L'internacionalisme obrer és fins ara més verbal que no pas pràctic.

Quant al govern, la seva acció fóra decisiva en aquesta matèria si actués. Car un cert anivellament de les condicions d'existència dels obrers dels diferents països -anivellament cap amunt, si és que es pot dir així- només pot ser concebut com un element d'aquesta famosa regulació general dels problemes econòmics mundials, que tothom reconeix com

a indispensable per a la pau i la prosperitat però que mai no s'aborda. Recíprocament, l'acció obrera serà, per una trista paradoxa, i malgrat les doctrines internacionals, un obstacle a la distensió de les relacions internacionals tot el temps que ens permetrem de viure en la deplorable incúria actual.

És així que els obrers francesos sempre tindran por de veure penetrar a França els treballadors dels països superpoblats, en tant que els estrangers hi siguin legalment rebaixats a una situació de pàries, privats de tota mena de drets, impotents per a participar a la més mínima acció sindical de por d'arriscar-se a la mort lenta per misèria, expulsables a voluntat. El progrés social en un país té de conseqüència paradoxal la tendència a tancar fronteres a productes i homes. Si els països dictatorials es repleguen dins seu per obsessió guerrera, i si els més democràtics els imiten no tan sols per contagi de l'obsessió sinó també pels progressos que han acomplert, ¿què podem esperar?

Totes les consideracions d'ordre nacional i internacional, econòmic i polític, tècnic i humanitari s'ajunten per a aconsellar el propòsit d'actuar. Més que més quan les reformes acomplertes el juny del 1936, que a parer d'uns quants posen l'economia en perill, només són una petita part de les reformes immediatament desitjables. Car França no és pas només una nació; és un Imperi; i una multitud de miserables, nascuts per desgràcia seva amb una pell de color diferent de la nostra, tenien posades tals esperances en el govern de maig del 1936, que una tan llarga espera, si és decebuda, arrisca de dur-nos a un d'aquells dies de dificultats greus i sagnants.

,,,

Notes:

(1)

~a finals de setembre del 1937, acabada d'arribar de la guerra civil espanyola, Simone obté, de la feina de professora de batxillerat, una baixa renovable de tres mesos per motiu de salut -pels mals de cap continus i, sobretot, per la cremada greu soferta a la cama en el front d'Aragó

~va renovant la baixa fins a l'octubre del 1937.

~aquest octubre, retorna a l'ensenyament, al liceu de Saint Quentin, fins a mitjan gener del 1938, en què torna a obtenir una baixa

~va renovant la baixa

~(l'1 de setembre del 1939, l'exèrcit alemany envaeix Polònia)

~(el 3 de setembre del 1939, França i Anglaterra declaren la guerra a Alemanya)

~(el 10 de maig de 1940, comença l'ofensiva alemanya a França)

~(el 10 de juny del 1940, el govern francès es refugia a Bordeus i declara París ciutat oberta)

~el 15 de juny, Simone, amb la família, abandonen París en direcció al sud

~l'agost del 1940, des de Vichy (Vichèi), demana una plaça a l'estranger o a les colònies per a l'octubre, i n'hi concedeixen una a Constantina, Algèria

~en no assabentar-se'n, escriu al ministeri, des de Marsella, demanant per què no li concedeixen plaça - donant-li per descomptat que, havent-se ja promulgat l'Statut des Juifs, que els prohibeix gran nombre de professions, la causa és aquesta

~en no rebre-hi resposta, o no arribar-li, en desisteix.

(2)

~durant tot aquest temps, passa una curta temporada ~març del 1937- a Montana, Suïssa, a refer-se, i fa un viatge tota sola a Itàlia (Milà, Roma, Florència, Assís...) ~de finals d'abril a mitjan juny del 1937-, de què en queda enamorada,

(3)

~és, per a ella, un temps de forta activitat:

--s'adhereix a un grup de joves industrials al voltant d'Auguste Detoef --que l'havia contractada com a obrera a la fàbrica Alshtom--, als quals s'afegiran tot d'homes sense partit a la recerca de solucions per a una nova França --entre ells, Souvarine, Denis de Rougemont, François Perroux i Jacques Maritain-- hi assisteix a les seves reunions dels dilluns, hi pren part en comissions i col·labora en la seva revista, Nouveaux Cahiers.

--participa en diversos moviments on es discuteix activament sobre la situació social i l'actualitat internacional, tots ells amb dos objectius compartits: el manteniment de la pau i la descolonització:

--pren contacte amb La Révolution Prolétarienne, òrgan de sindicalistes revolucionaris, violentment antistalinistes.

--s'entén especialment bé amb René Belin, secretari adjunt de la CGT.

--forma part del Comité de vigilance antifasciste, al butlletí del qual, Vigilance, hi escriurà.

--segueix l'acció de les Feuilles libres de la quinzaine, de Léon Émery, ardent pacifista de tendència espiritualista.

--llegeix La Flèche, publicació de Gaston Bergery, i Esprit, d'Emmanuel Mounier, publicacions en què participa per mitjà de cartes.

(4)

--aquest projecte d'article, Simone Weil l'escrigué el 30 de setembre del 1937, a París, a demanda d'Auguste Detoef.